

Літаратурнае мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выдання 36-ы
№ 97 (2457)
9 снежня 1969 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

Пясняр жыцця і яго прыгжосці

БЕЛАРУСКІ НАРОД АДЗНАЧАЕ 70-годдзе 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІХАСЯ ЦІХАНАВІЧА ЛЫНЬКОВА

Грамадзянства рэспублікі шырока адзначыла 70-годдзе аднаго са старэйшых і выдатнейшых прадстаўнікоў беларускай савецкай літаратуры, бліжэйшага папалчніка і друга Янкі Купалы і Якуба Коласа, выдатнага майстра мастацкага слова народнага пісьменніка, акадэміка Міхаса Ціханавіча Лынькова. Рэдакцыя атрымала шмат пісьем, у якіх павадзялася аб літаратурных вечарах на заводах, у калгасах, навуковых установах, бібліятэках і школах, прысвечаных творчасці юбіляра.

На вечары, прысвечаным 70-годдзю з дня нараджэння Міхаса Лынькова. Зачытана прывітанне ад Цэнтральнага Камітэта КПБ, Праэдыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР.

У Мінску, у театры юнага глядача, адбыўся ўрачысты вечар. Павінаваць любімага пісьменніка прыйшлі рабочыя, партыйныя работнікі, вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва, настаўнікі, воіны, студэнты. Сярод прысутных — кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. Машараў, Старшыня Савета Міністраў БССР П. Кісялёў, сакратар ЦК КПБ С. Платовіч, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. Марыніч, міністр культуры БССР М. Мінковіч.

САРДЭЧНАЕ ВІНШАВАННЕ

Дарогі Міхась Ціханавіч!
Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі, Праэдыум Вярхоўнага Савета і Савет Міністраў БССР горача вітаюць і віншуюць Вас, народнага пісьменніка Беларусі, з 70-годдзем з дня нараджэння.

Ваши выдатныя творы — вялікі ўклад у беларускую савецкую літаратуру, неад'емная частка нацыянальнай культуры Беларусі. Праўдзіва і па-майстэрску раскрываючы велічыню перамогі нашага народа, яны актыўна садзейнічаюць выхаванню высокіх ідэйна-маральных якасцей савецкага чалавека і з'яўляюцца яркім прыкладам таго, як літаратура павінна служыць народу.

Разам з беларускім народам Вы прайшлі вялікі шлях яго сацыялістычнай гісторыі. У мастацкіх вобразах Ваших таленавітых кніг, прасякнутых пафасам рэвалюцыйнага пераўтварэння свету, знайшлі адлюстраванне важнейшыя падзеі і з'явы новай, савецкай рэчаіснасці.

Жадаем Вам, дарогі Міхась Ціханавіч, добрага здароўя і новых творчых поспехаў.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КАМПАРТЫ БЕЛАРУСІ

ПРАЭДЫУМ
ВЯРХОўНАГА САВЕТА
БЕЛАРУСКАЙ ССР

ПЕРАМОЖЦУ — ЧЫРВОНЫ СЦЯГ

Калегія Міністэрства культуры БССР, праэдыум Рэспубліканскага Савета Прафсаюзаў работнікаў культуры і вучэбна-навуковага ЦК ЛКСМБ падзелілі вынікі спарбоднага раёна на лепшую падрыхтоўку чыравых асабістых устаноў да работ у зімовыя ўмовах. Пераможца культуры Сцяг Міністэрства культуры БССР прафсаюза работнікаў культуры, ЦК ЛКСМБ і першая грашовая прэмія прысуджаны Гомельскаму раёну. Другое месца заняў Камінецкі раён, трэцяе — Дзятлаўскі.

— У ДРУКУ мільгала паведамленні, што ў Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору створаны сектар «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі». Скажыце, калі ласка, што ён будзе сабою ўяўляць? Якія задачы ставіць перад ім?

— Мы працуем ужо з чэрвеня г. г., халі як сектар існуючым у верасні. Спачатку мы былі ўсяго ўтраці, зараз дзевяць чалавек. Сярод іх — спецыялісты розных профіляў: мастацтвазнаўцы, археолагі, архітэктары. Узнавальвае сектар доктар мастацтвазнаўства Міхалі Сяргеевіч Капар.

Задача перад намі адна, яна таксама ўжо вядома з друку. Згодна з пастановай калегіі Міністэрства культуры СССР і Праэдыума Акадэміі навук СССР, павінна выдасці шматлікія выданыя Зводу, які ахопіць усю лепшую помнікі Саюза. Мы ж павінны падрыхтаваць і вышліць сем тамоў навуковага «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» па адным на кожную вобласць і семі на Мінску. Там будзе складана не толькі з артыкулаў-апісанняў помнікаў, бібліяграфічна-даведчага апарату, але і вялікай колькасці чорна-белых і каларовых здымкаў, малюнкаў і чарчэжкоў. Аб'ём тома — у залежнасці ад навукаў матэрыялу, аж да саркана аркушаў. Выпускацца будзе спачатку на беларускай, а потым на рускай мовах. Тыраж, мусіць, будзе 25 тысяч экзэмпляраў.

шчыны і розныя заканадаўчыя акты, інструкцыі і палажэнні па ўліку, выяўленні і ахове, рэстаўрацыі помнікаў. Ніжка надрукавана на дзюках мовах і расадапа ўсім захаваўшым і арадатарам, па ўсе сельсаветы. Але зараз я не пра гэта хачу сказаць, а пра тое, што ў гэтым спісе латвійскіх помнікаў архітэктары пералічаны акрамя калювак пабудовы шматлікія свірны, вінныя скляпы-паграбы, келі, наошні, ветраныя млыны, гумны, б'ўні, рыбацкія хаткі, жылыя дамы і іх комплексы разам з праездамі і дварамі, элементы ландшафту вуліц, могілкі. У іх да таго дэталёва вывучаны культурныя будынікі і ўсе, што ў іх знаходзіцца, што латышы змагілі ўключыць у спіс помнікаў асоба каштоўныя абразы, скульптуры, разьбы, жывані, ленту і адрэзку сцен і століў, кавальскія вокан, надмагільныя пліты і надпісы-эпітафіі на іх, дзверы, мэбля, падсвечнікі і посуд для ахвяраванняў.

ЛЕТАПІС ВЕКАПОМНАГА

Інтэр'ю аб рабоце сектара «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» дае намеснік загадчыка сектара Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР Валанціна НІКІЦІНА

рамі, элементы ландшафту вуліц, могілкі. У іх да таго дэталёва вывучаны культурныя будынікі і ўсе, што ў іх знаходзіцца, што латышы змагілі ўключыць у спіс помнікаў асоба каштоўныя абразы, скульптуры, разьбы, жывані, ленту і адрэзку сцен і століў, кавальскія вокан, надмагільныя пліты і надпісы-эпітафіі на іх, дзверы, мэбля, падсвечнікі і посуд для ахвяраванняў.

Мы таксама нічога гэтага не можам пакінуць па-за ўвагі. Уяўляецца цяжка, які вялікі аб'ём работ чакан на с' З гэтай работай адзін наш сектар не зможа справіцца.

— А дзе ж выхад? Наколькі нам вядома, першы том Зводу па Брэсцкай вобласці павінен быць падрыхтаваны ўгодна з пастановай пад канец 1970 года.

— Ціжасцей у нас наймаверна многа. Калі ў энцыклапедыстаў (я маю на ўвазе апарат рэдакцыі БелСЭ) на ўзбраенні даю расправаванне метольна работ, тэрміналогія, то ў нас усё стварэцца толькі зараз. Вопыт ні ў адной рэспубліцы Саюза няма, бо і падобных Зводу ніколі не выпускаліся. Гэта ж не лядзвікі і не пусеавадзіца, а глыбокая навуковая праца, да яе і падыход павінен быць адпаведны. Значыць, трэба людзі, трэба сіла.

Выхад я бачу толькі ў дапамозе іншых зацікаўленых устаноў і арганізацый, грамадзянства. Перш за ўсё — Інстытута гісторыі АН БССР, Інстытута гісторыі і культуры пры ЦК КПБ, Інстытута будаўніцтва і архітэктары пры Дзяржаўным БССР, дзе ёсць спецыяльны сектар гісторыі архітэктары і кваліфікаваны спецыялісты. Чакан мы дапамогі людзям і сродкамі для правядзення экспедыцый ад Міністэрства культуры, Беларускага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Трэба, каб Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР абавязала інжынерна-будаўнічага інстытута актывна ўключыцца ў гэтую работу-абследаванне. Не

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

За вялікую работу па падрыхтоўцы музычных кадраў Брэсцкае музычнае вучылішча ўзнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

абшлася без Міхаса Ціханавіча. Мабыць, там, у самым пекле бабў, на гарачых пяпялішчах вызваленых вёсак з'явілася патрэба расказаць сучаснікам і нашчадкам пра няломнасьць няскоранага народа, пра яго высокародную, адданасць партыі і Радзіме. Насталя пара асноваць і раскрыць вытокі масавага гераізму савецкіх людзей, мірных і чужых па сваёй прыродзе, суровых і самаахярных у часну народнай бяды.

Праца над эпапэяй «Векапомныя дні» стала неабходна, грамадзянскім і пісьменніцкім подзвігам. На стале з'явіліся сотні старонак дакументаў, яшчэ прапахлых парахамым дымам. Ішчэ смелі і не гоіліся рану на цэле ўчарашніх партызан, магілы герояў не паспелі зарасці травой. А яны, уяскарошаныя талентам пісьменніка, пачыналі ўжо новае жыццё на старонках і рамана. Пра ба і пакуты, статы і перамогі зноў ішлі да сучаснікаў і наступнікаў, каб вечно жыць у памяці народнай.

Сотні герояў, вобразы і характары, з усімі чалавечымі якасцямі і індывідуальнымі рысамі, жыццё, змагаюцца, паміраюць і перажываюць на старонках буднішлага мастацкага летапісу ўсеагульнага подзвігу і гераічнай барацьбы.

У вобразе кіраўнікоў падполля і камандзіраў партызанскай барацьбы мы лётна пазнаем праслаўленых у народзе барацьбітоў, што сталі прататыпамі герояў рамана. А галоўным героем эпапэі з'яўляецца мужны, мудры, дасціпны, добры і чужы да свайх бялізанаў да ворага — народ.

Подзвіг народа сваім пісьменніцкім подзвігам увекавечыў Міхась Лынькоў. За гэта яму ўдзячныя жывыя і мёртвыя, і тыя што прыйдуць нам на змену.

Адлюкава дасканала Міхась Ціханавіч валодае талентам пісьменніка і настаўніка. Ён вучыць дзяцей на Віцебшчыне, пачынаючы літаратураю на Бабурышчыне, дапамагаў пісьменнікам з жыццёвым і творчым вопытам. Ён дастойна прадстаўляў нашу рэспубліку ў краінах Еўропы, Амерыкі, Азіі і свайм прыкладам вучыў маладых дыпламатаў, стобжасці і прыёмніцтва. Акадэмік Лынькоў дапамагае лінгвістам і літаратуразнаўцам добрымі парадамі і сваім навуковым працамі. Ён намала, яны добра вядомы ўсім, хто цікавіцца нашай літаратурай. На творах Лынькова вучыцца, выхоўваюцца, загартоўваюцца і мужнее ўжо не адно пакаленне савецкіх людзей, іх ведуюць і любяць дзяўца за межамі нашай рэспублікі.

Многа пачэсных і высокіх званняў мае наш юбіляр. Але самыя пачэсныя і назваменныя — Чалавек, Камуніст, Пісьменнік.

На трыбуне сакратар ЦК КПБ С. Платовіч.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

БЕЛАРУСЬ АРХІТЕКТУРНАЯ

ДОМ, ДАЎЖЫНЁЮ ў ВУЛІЦУ

ВУЛІЦА КАЖАРА пакулі што мала наму вядома ў Гомелі. Яна толькі прапалаваецца ў новым мікрараёне «Аэрадон». Прайдзе аднаго, некаторы час, і вуліца стане адной з самых славаўтых у горадзе. На ўсю яе даўжыню працягнуцца адзін дом. Дом-вуліцу спраектавалі галоўны архітэктар горада С. Паўлаў і кіраўнік майстэрні Гомельскага філіяла «Белдзярпраекта» Ш. Хічын.

У новым доме можна будзе размясціць насельніцтва невялікага раўнага цэнтры — тры тысячы чалавек. Даўжыня яго дасягне 515 метраў. Да дома прымыкаюць чатыры прыбудовы — прадуктовы і прахавыя магазіны, пошта і рэстаран. На ўзроўні другога паўржа яны з'явіліся над тэраўтам. І гэта надалі вуліцы саабеааблівы каларыт, створыць цікавыя светлавыя эфекты.

У большасці з 670 семей, што паселіцца ў доме, напэўна ж, будуць дзеці. Архітэктары запраэнтавалі для іх тры дзіцячыя дамы-іспі тут жа ў дзверы. Лагодна будзе малым і на вуліцы. Усё яна задумана як бульвар, на ёй будзе шмат зеляніны, кветак, сонца. На процілеглым б'ўку вуліцы мэаніруцца паставы чатыры дзевяці (на адну сенцыю) дамы. Яны будуць мець у вышыню чатыры тыражы і вертыкалі ўзагадана гарызанталі і вертыкалі ўзагадана кампазіцыю жылога раёна. Пад першую чарту дома-вуліца ўжо выдзелены рабочыя чары. Ёны бачыць фрагмент фасада 670-кватэрнага дома, якім яго задумалі архітэктары.

РАЊЦІОН, 7 снежня, да будынка Беларускай філармоніі рухаўся людскі натоўп, ішлі жлачучы і дзючыні, дарэчыць — кампазітары, музыкантаў, артысты.

Звадалася, зала ўжо не зможа ўмясціць усіх.

Але вось зноўкі галасы, угаманілас каларовае мора пусовых галашушкаў белых сарочак, бляшчых бэнтар.

На сцену ўзмаіавацца народныя артысты ССР, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР Рыгор Шырма. Ён аб'яўляе пленум праўлення Саюза кампазітараў БССР, прысвечаным музыцы. Для дзяцей і юнацтва, адкрытым.

Дзеці — наша радзіца, наша гордасца, наша надзея. Дзеці —

му. Шлях гэты, як сёння можа некаторым здацца, не быў ішчэ тады такім выразным. У часы шумнай самаракіамы розных лібраўдніннў і іх лідэраў, яны спрабавалі нізьяргаць і Купалу і Коласа, перакраслівалі амаль усю спадчыну, не лётна было выстаіць на такім скрыжаванні вятроў і зваляючы прызнанне. Але Міхась Лынькоў па сваім характары — чалавек, які ніколі не гаіўся за нейкай уаўнай папулярысцаі і славы. Наадварот, ён да ўсяго гэтага адносіўся і адносіцца з тыпова, сназаў бы, сялянска-абьякавасцю. Не абьякава ён толькі адносіўся і адносіцца да свайго майстэрства, да іпёйнага зместу сваіх твораў. Аб гэтым яскрава гаворыць і той факт, што Міхась Лынькоў адрэаў ўваішоў у літаратуру, як стады пісьменнік са сваімі вярзавымі эстэтычным партыйным поглядам і сваім пьоркам, без прываіагана для многіх звання «пачынаючага» і без прывілеяў, зязаных з гэтым званінем.

Надзвычай санітава, паэтычная і багатая мова Міхаса Лынькова. На конны арух сэрца, па коннае пачуццё, на конную пару года і дня, на конны вобраз роднай прыроды ў яго столькі слоў-самаветаў, што часамі здаецца перад шматм'ястаном паўтае нялёткага задача: яны слонь лепш уззяць, яны фарбы пакласці на палатнісці, скажы таму, ад гэтай шпюдэрасці, скажы яно нагадаючы набрынявацца вясной руманцы, яны, зліваючыся ў большыя патокі, нясуць цябе на бязбярэжныя прасторы яго эпікі.

Літаратуру называюць навукай пра чалавечна. І сапраўды: найбольш верныя ключы да чалавечага сэрца, яго ўнутранага свету, надзеі і мар мы знаходзім толькі ў мастацтве, у літаратуры. Міхась Лынькоў тонкі аналтык, глыбокі знаўца, настолькі даследчык чалавечай душы, які надзвычай бачыць і радаснага ў жыцці, і прыпрымае — да ўсяго варожка, да ўсяго, што прыніжае чалавечую годнасць.

Міхась Лынькоў — чалавек надзвычай шырокага дыяпазону, неабмежаванай зацікаўленасці ўсімі правамі жыцця. Таму сказаць аб ім толькі як аб пісьменніку, значыць раскрыць толькі некаторыя старонкі яго багатай біяграфіі — біяграфіі грамадскага дзеяча, вучонага, грамадскага дзеяча, вучонага.

Мне, як многім майм сябрам, выпала ішчэ не адзін год радаў прадказаць разам з Міхасём Лыньковым гуляць у салдатскіх ботах па дарогах вайны, дзяліць хлеб і соль, горыць і радасці. Мы усё помнім, як у цяжкія дні адступлення, няўдзя ён ні на хвіліну не сумняваўся ў перамозе над лютым ворагам. І мы ўсе ганарыліся і ганарымся сваім старым батальённым камісарам у панопаным шынялі, пад якім білася гарачае сэрца Чалавечна. Імя якога сапраўды гучыць велічча.

Ён ніколі не зважаў на рангі і званні, калі трэба было сказаць у вочы каму праўду. А мы ведаем, як бывае цяжка яе сказаць напаму брату — пісьменніку, асабліва, калі яму розныя аліўшчыні закрукваюць галаву.

Вось чаму мне хоцацца сёння ад імя ўсіх прысутных і ад імя ўсіх нашых пісьменнікаў, і ад свайго імя гарача, павінаваць дарогата Міхаса Ціханавіча са сляўным яго сямідзесяцігоддзем і нападаль яму шмат незабудлівых сустрэч з любімай яго дзетварой і чытачамі ў Мінску і на ўзбярэжжы Нарачы, каля новых вясёлкі і яркіх вогнішчаў, якія ён яшчэ распаліць і каля якіх будзем чытаць яго голас, будзем дзяліцца думкамі, марыць і спяваць песні пра нашу цудоўную радзіму.

У такім жа ключы — усхвалявана і сардэчна зрабў даклад ад творчасці юбіляра паэт Сяргей Трахоўскі. Ён сказаў:

— Жыццё і творчасць Міхаса Ціханавіча настолькі гарманічныя, настолькі непарушныя, што калі думаеш пра яго апаваданні, аповесці і раманы, чужа адносіцца да ўсяго светлага і радаснага ў жыцці, і прыпрымае — да ўсяго варожка, да ўсяго, што прыніжае чалавечую годнасць.

Міхась Лынькоў — чалавек надзвычай шырокага дыяпазону, неабмежаванай зацікаўленасці ўсімі правамі жыцця. Таму сказаць аб ім толькі як аб пісьменніку, значыць раскрыць толькі некаторыя старонкі яго багатай біяграфіі — біяграфіі грамадскага дзеяча, вучонага, грамадскага дзеяча, вучонага.

БЕЛАРУСКІЯ КАМПАЗІТАРЫ — ДЗЕЦЯМ І ЮНАЦТВУ

наша зрабта, і ад нас залежыць, якім яно будзе. Усім існа, што будучае належыць аднаваічым, рознабакова развітым людзям. Навучыць нашых дзіцяч любіць і разумець музыку — гэта значыць зрабць іх свет больш прасторым, часцістым, гэта значыць пашырыць іх ірургалію, зрабць іх багачэйшымі. Немалы ўплыў аказвае музыка на фарміраванне маральных і эстэтычных ідэалаў маладога чалавечна.

Р. Шырма гаворыць, што не

скажыце, калі ласка, што ён будзе сабою ўяўляць? Якія задачы ставіць перад ім?

Мы працуем ужо з чэрвеня г. г., халі як сектар існуючым у верасні. Спачатку мы былі ўсяго ўтраці, зараз дзевяць чалавек. Сярод іх — спецыялісты розных профіляў: мастацтвазнаўцы, археолагі, архітэктары. Узнавальвае сектар доктар мастацтвазнаўства Міхалі Сяргеевіч Капар.

Задача перад намі адна, яна таксама ўжо вядома з друку. Згодна з пастановай калегіі Міністэрства культуры СССР і Праэдыума Акадэміі навук СССР, павінна выдасці шматлікія выданыя Зводу, які ахопіць усю лепшую помнікі Саюза. Мы ж павінны падрыхтаваць і вышліць сем тамоў навуковага «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» па адным на кожную вобласць і семі на Мінску. Там будзе складана не толькі з артыкулаў-апісанняў помнікаў, бібліяграфічна-даведчага апарату, але і вялікай колькасці чорна-белых і каларовых здымкаў, малюнкаў і чарчэжкоў. Аб'ём тома — у залежнасці ад навукаў матэрыялу, аж да саркана аркушаў. Выпускацца будзе спачатку на беларускай, а потым на рускай мовах. Тыраж, мусіць, будзе 25 тысяч экзэмпляраў.

Мы таксама нічога гэтага не можам пакінуць па-за ўвагі. Уяўляецца цяжка, які вялікі аб'ём работ чакан на с' З гэтай работай адзін наш сектар не зможа справіцца.

— А дзе ж выхад? Наколькі нам вядома, першы том Зводу па Брэсцкай вобласці павінен быць падрыхтаваны ўгодна з пастановай пад канец 1970 года.

— Ціжасцей у нас наймаверна многа. Калі ў энцыклапедыстаў (я маю на ўвазе апарат рэдакцыі БелСЭ) на ўзбраенні даю расправаванне метольна работ, тэрміналогія, то ў нас усё стварэцца толькі зараз. Вопыт ні ў адной рэспубліцы Саюза няма, бо і падобных Зводу ніколі не выпускаліся. Гэта ж не лядзвікі і не пусеавадзіца, а глыбокая навуковая праца, да яе і падыход павінен быць адпаведны. Значыць, трэба людзі, трэба сіла.

Выхад я бачу толькі ў дапамозе іншых зацікаўленых устаноў і арганізацый, грамадзянства. Перш за ўсё — Інстытута гісторыі АН БССР, Інстытута гісторыі і культуры пры ЦК КПБ, Інстытута будаўніцтва і архітэктары пры Дзяржаўным БССР, дзе ёсць спецыяльны сектар гісторыі архітэктары і кваліфікаваны спецыялісты. Чакан мы дапамогі людзям і сродкамі для правядзення экспедыцый ад Міністэрства культуры, Беларускага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Трэба, каб Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР абавязала інжынерна-будаўнічага інстытута актывна ўключыцца ў гэтую работу-абследаванне. Не

Звадалася, зала ўжо не зможа ўмясціць усіх.

Але вось зноўкі галасы, угаманілас каларовае мора пусовых галашушкаў белых сарочак, бляшчых бэнтар.

На сцену ўзмаіавацца народныя артысты ССР, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР Рыгор Шырма. Ён аб'яўляе пленум праўлення Саюза кампазітараў БССР, прысвечаным музыцы. Для дзяцей і юнацтва, адкрытым.

Дзеці — наша радзіца, наша гордасца, наша надзея. Дзеці —

БЕЛАРУСЬ АРХІТЕКТУРНАЯ

ДОМ, ДАЎЖЫНЁЮ ў ВУЛІЦУ

ВУЛІЦА КАЖАРА пакулі што мала наму вядома ў Гомелі. Яна толькі прапалаваецца ў новым мікрараёне «Аэрадон». Прайдзе аднаго, некаторы час, і вуліца стане адной з самых славаўтых у горадзе. На ўсю яе даўжыню працягнуцца адзін дом. Дом-вуліцу спраектавалі галоўны архітэктар горада С. Паўлаў і кіраўнік майстэрні Гомельскага філіяла «Белдзярпраекта» Ш. Хічын.

У новым доме можна будзе размясціць насельніцтва невялікага раўнага цэнтры — тры тысячы чалавек. Даўжыня яго дасягне 515 метраў. Да дома прымыкаюць чатыры прыбудовы — прадуктовы і прахавыя магазіны, пошта і рэстаран. На ўзроўні другога паўржа яны з'явіліся над тэраўтам. І гэта надалі вуліцы саабеааблівы каларыт, створыць цікавыя светлавыя эфекты.

У большасці з 670 семей, што паселіцца ў доме, напэўна ж, будуць дзеці. Архітэктары запраэнтавалі для іх тры дзіцячыя дамы-іспі тут жа ў дзверы. Лагодна будзе малым і на вуліцы. Усё яна задумана як бульвар, на ёй будзе шмат зеляніны, кветак, сонца. На процілеглым б'ўку вуліцы мэаніруцца паставы чатыры дзевяці (на адну сенцыю) дамы. Яны будуць мець у вышыню чатыры тыражы і вертыкалі ўзагадана гарызанталі і вертыкалі ўзагадана кампазіцыю жылога раёна. Пад першую чарту дома-вуліца ўжо выдзелены рабочыя чары. Ёны бачыць фрагмент фасада 670-кватэрнага дома, якім яго задумалі архітэктары.

3 А БЫСТРАЯ звілістай рэчкі з гучнай назвай Шчара — невялікая вёска Завіне. На ўскраіне — вялікая магліла, гледзячы на мясцовымі школьнікамі. На мармуровай пліце спіллы надпіс: «1941—1944 гг. Вечная памяць і слава верным сынам нашай Радзімы. Брацкая магліла, 214 чал.»

Які падзеі прагуквалі тут, ля балотных поймаў рэчкі Шчара, Ведыма, Мышанка ў дзяліцы гады вайны?.. Мы ідем з дома ў дом і бяскожна пытаемся, пытаемся... Тут, ля хутора Магуркі, — успамінае каласнік Даміян Пятровіч Туману, — бой пачаўся на тры дзень вайны. Гармацкая палуба была чыгуначна ўжо на доўгіх і з захаду, а Боку Іванавіч, і з поўначы, ад Слоніма... У небе гуркалі фашысцкія самалёты. Бамбамі Брэсцкую шашу, па якой ішлі і шлі нашы воіны — яхота, артылерыя на трактарнай цяжке, танкі... Гэтыя часты сутыкненні з немцамі крыху далей Завіны, справа і злева ад магістралі. Нашы хлопцы біліся па-геройску... Дні праз два, калі фронт адсуваўся на ўсход, мы ўбачылі, як фашысты вывазілі сотні трупаў сваіх салдат і афіцэраў недзе ў бок Бярозы. Потым тут іначо даўга вяліся іх разбійныя, абгараныя танкі, аэравыя гарматы...

Даміян Пятровіч ахвотна водзіць нас па памятных мясцінах, успамінае ўсё новае і новае падрабязна: — Ніколі не забуду той нахлівай карціны, што бачыў каля вунь там, за вёскай Завіне. Каля маглілак біліся з немцамі нашы артылерысты са сваімі малымі, палёна, супрацьтанкавымі гарматамі. Думаю, што ўсе яны загінулі ў баі. Амаль два дзесяці танкаў з крывымі спалілі дашчэнту. Гэтых нашых хлопцаў-героў немцы доўга не дазвалялі хаваць. Нейкі іх генерал заварочваў з шашы сваёй малойчынкай і строем вадзіў паказваць поле бою ля магліла. Маўляў, вось як грэба да канца стаяць...

Ванда Міхайлаўна Папко памятае, як аднавіліся хавалі чырвонаармейцаў з перагата абарончага рубяжа — артылерыстаў і пехатнікаў. Расказвае сама, а потым заве і свайго брата Міхала. Яму ў сорак першым было гадоў адзінаццаць, і тыя грозныя падзеі моцна запалі ў памяць.

— Так, быў і я, там, на завінскіх маглінах. Хіба тое забываецца? Нашы былі ўсе яны аднаго ўзросту, прыгожыя хлопцы. Так і ласкалі тварам да ворага... І калі ўжо ўстаў медзю ў гільзу ад снарада і некалькі гранат. Рапту пакачыў на памяць...

Міхал Міхайлавіч выносіць з хлява пазеліну ад часу страляюць гільзы ад савецкай 45-міліметровай супрацьтанкавай гарматы. На яе задыя спенцы наля напусла выразна выбіта 1939... Ручныя гранаты таксама дазаянната ўзору — РГД-33. На кожнай з іх тоўстая ручная сталёвая стужка — ахоўны чохал. Як відаць, не паспелі героі пусціць у ход свой апошні запас мінаван артылерыі.

Разглядаем баявую зброю і не можам адравацца ад выпадкова трапіўшых нам у рукі рэліквіі. Але яны могуць расказаць нам усё тое, што затое гаворыць жывы сведка:

— Пакуль грэмуе бой ля Завіны, у тыле, на ўсходнім беразе Шчары, займалі абарону новыя падраздзяленні. К вачару і там закінуў бой і зноў гармацкі гарматы, гаролі нямецкія танкі, падалі фашысты... Каля мошкі стаяла вялікая савецкая гармата. Імяна да яе і неслі ворагі, а артылерысты білі іх ва ўпор прамою наводкай... Броняўтамабілі, разбіты цяжкім снарадам, валіліся пад мастам у вадзе, шук піль спаленых танкаў — каля маста. Нашу гармату кулямётны прыкрывалі пехатцы. Ніяк не маглі правацца нямецкія аўтаматчыкі. Многія з іх тут знайшлі сваю магліду...

М. Папко водзіць нас па добра знаёмых яму месцах, расказвае аб усё новым і новых эпізодах, якія, як здавалася, павіны былі даўно сцерзены з памяці. А вось захаваліся:

— І тут каля маста 24 чэрвеня шла бітва, і на поўнач адсюль, ля Баранавіч, і на раце Ведыма каля Ляхавіч... Толькі раніцай на наступны дзень адшлі нашы да вёскі Гарадзішча, але на высоты над Шчарай засталіся, відаць, наш заслон з туплягма. Гэтыя байцы не адшлі, так і засталіся тут назаўсёды. Іх пахавалі нашы аднавілі коўчы тут жа, каля шашы. У аднаго з коўчавікоў нехта дастаў медалькі з запісамі: «Чырвоная Іван Сумскі».

На поўнач ад Бросцкай шашы (гэта ўжо бліжэй да Ляхавіч) яшчэ страляла наша артылерыя. Немцы пайшлі ў ахвоту і ярка пад яе агонь трапілі. І там грэмуе гарачы бой. Многа фашыстаў нахлі нахлі на Ведыма-раце, які і на Шчары... Яны ж нашы часты і злучэнні 24—25 чэрвеня перагаралі шлях браніраванай аграфаўнарыста Гудэрмана на поўдзень ад Ляхавіч на рубяжах рэчкі Мышанка, Шчара і Ведыма? Не так лёгка праз столькі гадоў было даць адказ на гэты пытанне. Пачаліся доўгія пошукі.

Удалося спачатку выявіць, што ў гэтых месцах маглі змагацца ў тыя гарачыя дні многія часты злучэнняў, якія 22 чэрвеня ўступілі ў вельзарнае прыгранічнае змаганне. Гэта і 30-я танкавая дывізія палкоўніка С. І. Ваганова, якая раней па-геройску білася пад Пружанамі, і танкісты 22-й танкавай дывізіі генерала В. П. Пуганова, якія напярэдадні паспяхова атакавалі ворага пад Кобрінам і Вязьмі. Але, як расказваюць відочыцы, на Шчары нашых танкаў было няма. Вой влі галоўным чынам артылерысты і пехатцы. Значыць, тут стаялі на смерць стралковыя або мотастралковыя воіны.

Правільна адказаць на гэты пытанне дапамаглі ўспаміны генерала Л. М. Сандалава, які ў сваёй кнізе «Перажата» пісаў: «Каля 7 гадзін (24 чэрвеня) у Мінскай прыхаў на мескі начальна штаба 55 стралковай дывізіі падпалкоўнік Т. М. Слюрын. Ён дадаў, што ўпраўленне гэтай дывізіі на чале з камандзірам таксама прайшло да ракі Шчары. У іх знаходзіўся і камандзір, які пажадаў асабіста правесці рэканісцыроўку...»

Той факт, што ў раёне Ляхавіч змагаліся часты 55-й стралковай дывізіі, якая выйшла на сустрэчу ворагу з Случы, удалося пацвердзіць і па матэрыялах шматтомнай «Гісторыі Вялікай Айчыннай вайны».

Але дывізія — гэта даволі вялікая войскавае злучэнне. Важна было даведацца, якія імяна часты або падраздзяленні абаранялі каля вёскі Завіне, які можа праз Шчару, на поўнач па пільні. Бо імяна там, паводле расказаў відочыцаў, адбывалася найбольш жорстка бітва, гаролі фашысцкія танкі.

Нам удалося адказаць і на гэтыя пытанні з дапамогай чужых людзей з Міністэрства абароны СССР і яго архіва. Яны дапамаглі знайсці следы вайны 55-й стралковай дывізіі палкоўніка Д. І. Іванова.

У атрыманым з Масквы паведамленні гаварылася, што сапраўды гэта дывізія, пачынаючы з трыцяга дня вайны, змагалася ўпарта і мужна, няносячы ворагу на кожным рубяжы абароны вялікія страты. Многія воіны гэтага злучэння першымі з пачатку Вялікай Айчыннай вайны былі ўзнагароджаны высокімі ўрадавымі ўзнагародамі. Сярод іх артылерысты 141 гаўбчана артылерыйскага і 111 стралковага палкоў 55 стралковай дывізіі: старшы лейтэнант Міхал Ілья Барысаў з Тамбоўскай вобласці, міначын сержант Яну Рываў з Рыбачы, старшы сержант Васіль Мікалаевіч Расказаў з Калінскай вобласці, палтрук арлаўчанін Уладзімір Мікалаевіч Туману, яфрэйтар Фатых Хусайнавіч

Кадраліў з Куйбышаўскай вобласці, ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга... Пад вёскай Завіне, як мы ўстанавілі ў самым пачатку пошуку, каля мошкі змагаліся артылерысты-супрацьтанкавыя, а ўказаны нам 141-ы полк быў гаўбчона. Канечне ж, найбольш верагодна тое, што ўзнагароджаны ордэнам воіны займалі свае агнявыя пазіцыі недзе на другім рубяжы абароны дывізіі, гэта значыць на Шчары. Там была і наша яхота са сваёй палкавой артылерыяй.

Хто ж з іх граміў танкі з жоўтымі крывамі лямі мошкі, хто паўночна пад Ляхавічамі, хто жыў, а хто загінуў у гарачых баях? — Толькі палтрук В. Н. Туману. Ён ездзіў на трактары па снарадах, спрабаваў высветліць абстаноўку, наладжваў узаемадзеянне з суседнімі стралковымі падраздзяленнямі, з разлікам сачыўранай зенітнакулямётнай устаноўкі, якая была ўстаноўлена ў лесе.

Як пачаўся ваш першы бой? — Прыкладна ў 16—17 гадзін страляла на першым рубяжы стала змаўкаць. З-за ракі вярнуўся палтрук В. Н. Туману. Ён сказаў: «Падрыхтавацца! Наступіла наша чарга. Па шашы прарвалася да дзесяці фашысцкіх танкаў. Сустрэнем фашыстаў, як грэба...» Я скамандаваў: «Заражай!» Усе стаялі на сваіх месцах, гатовыя дзейнічаць. Чакаючы ворага, і палтрук, і мае байцы былі ўпэнены ў сабе, моцна спадзяваліся на сваю верную гаўбцу.

— Як праходзіў той бой каля мошкі? — Дыпер нават цяжка аб гэтым расказаць... Калі мы першым жа снарадам прамою на каналь першы танк, астатнія ўмомант разварнуліся і ўдарылі па нашай гаўбцы са сваіх гармат. Цяжкая 122-міліметровая гаўбца — гэта не гармата ПТА. Намнога ніжэйшая хуткасць стрэльнасці, далейшая наводка. А тут яшчэ «жонкерскі» бамбаць... Адныя словы пачаліся сапраўды неслышны. Падалі забіты і параненыя. Асколкі літарна барабанілі па бронешчыце, але, накуль былі снарады, мы вялі прыцэльны агонь і да самай ночы не прапусцілі ворага.

— А колькі ўдалося знішчыць танкаў? — Помніцца, што ля мошкі гарола піль, некалькі падбітых немцы адцягнулі назад. Ведаю, што да рашчкі і на поўнач ад нас вораг таксама не прайшоў. Там нібы не менш гарачы бой. Значыць, ібрагімаў наш быў заўважна. Ібрагімаў наш быў заўважна, двое цяжка паранены. Фатыха моцна кантузіла, з вушэй цяжка кроў. Але мы — наводчыкі палтрук і я, — працягвалі весті агонь. Потым Туману на трактары паехаў па снарады... На наступны дзень, заўважыў новую агнявую пазіцыю, мы разам з палтруком зноў білі па танках Гудэрмана, але, як мне памятаецца, нікога з маіх байцоў разліць з намі ўжо не было.

— Значыць, за той першы бой на Шчары вы, Барысаў, Туману і Кадраліў былі ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга? — Барысаў знаходзіўся ў іншым месцы. Пазней я даведаўся, што ён быў цяжка паранены і адправлены ў шпіталь. Кадраліў знаёўся з палкавай санітаркай. Зібоўка, якія адбіліся ад сваіх падраздзяленняў, мы сфарміравалі новы разлік... А пра ордэны і ўзнагароды тады і гаворкі не было. Хіба да таго было. Потым, многа пазней, мяне ўзнагародзілі ордэнам і медаламі, але Чырвонага Сцяга ў мяне няма.

— Ну, гадзі, Яну Рываў, нам вельмі прыемна амаль праз чварць стагоддзя павінаваць вас як аднаго з першых, хто ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга ў час Вялікай Айчыннай вайны. Вось там вы знойдзеце сабе і сваіх баявых сяброў...

— Цяжка паверыць... Ніяк не зразумю хто і як у тыя дні мог займацца прадстаўленнем да баявых ўзнагод. Дзякуй вам за клопат, за памяць аб вядомых і невядомых воінах 1941 года.

Яну Рываўвіч задумаўся на хвілінку, потым дадаў: — Яны, байцы, камандзіры і палітработнікі нашай 55-й, як я называў нават ворагі! — належаў дывізіі — заслужыўшае мяці і добрага слова. Жывыя і мёртвыя. Дзе яны, мае баявыя таварышы? Які іх лёс?

— Давяйце пойдзем разам па іх слядах.

— Згодзен. Гатовы і цяпер, праз чварць стагоддзя, прыняць баявы артыялы, але ўжо не гаўбчыны, а разведвальныя.

І. КАРШАКЕВІЧ.

Ваеннага Савета нашай 4-й арміі. Докладна Савін не памятае... — Ці ведалі вы, як ішлі падзеі на першым рубяжы, дзе знаходзіліся галоўныя сілы? — Можна сказаць, што не ведаў. Чуваць было — там ішоў жорсткі бой, потым загрукатава на поўначы, дзе стаялі нашы гарматы. Там быў і камандзір батараў.

— Хто з камандзіраў быў побач з вамі? — Толькі палтрук В. Н. Туману. Ён ездзіў на трактары па снарадах, спрабаваў высветліць абстаноўку, наладжваў узаемадзеянне з суседнімі стралковымі падраздзяленнямі, з разлікам сачыўранай зенітнакулямётнай устаноўкі, якая была ўстаноўлена ў лесе.

— Як пачаўся ваш першы бой? — Прыкладна ў 16—17 гадзін страляла на першым рубяжы стала змаўкаць. З-за ракі вярнуўся палтрук В. Н. Туману. Ён сказаў: «Падрыхтавацца! Наступіла наша чарга. Па шашы прарвалася да дзесяці фашысцкіх танкаў. Сустрэнем фашыстаў, як грэба...» Я скамандаваў: «Заражай!» Усе стаялі на сваіх месцах, гатовыя дзейнічаць. Чакаючы ворага, і палтрук, і мае байцы былі ўпэнены ў сабе, моцна спадзяваліся на сваю верную гаўбцу.

— Як праходзіў той бой каля мошкі? — Дыпер нават цяжка аб гэтым расказаць... Калі мы першым жа снарадам прамою на каналь першы танк, астатнія ўмомант разварнуліся і ўдарылі па нашай гаўбцы са сваіх гармат. Цяжкая 122-міліметровая гаўбца — гэта не гармата ПТА. Намнога ніжэйшая хуткасць стрэльнасці, далейшая наводка. А тут яшчэ «жонкерскі» бамбаць... Адныя словы пачаліся сапраўды неслышны. Падалі забіты і параненыя. Асколкі літарна барабанілі па бронешчыце, але, накуль былі снарады, мы вялі прыцэльны агонь і да самай ночы не прапусцілі ворага.

— А колькі ўдалося знішчыць танкаў? — Помніцца, што ля мошкі гарола піль, некалькі падбітых немцы адцягнулі назад. Ведаю, што да рашчкі і на поўнач ад нас вораг таксама не прайшоў. Там нібы не менш гарачы бой. Значыць, ібрагімаў наш быў заўважна. Ібрагімаў наш быў заўважна, двое цяжка паранены. Фатыха моцна кантузіла, з вушэй цяжка кроў. Але мы — наводчыкі палтрук і я, — працягвалі весті агонь. Потым Туману на трактары паехаў па снарады... На наступны дзень, заўважыў новую агнявую пазіцыю, мы разам з палтруком зноў білі па танках Гудэрмана, але, як мне памятаецца, нікога з маіх байцоў разліць з намі ўжо не было.

— Значыць, за той першы бой на Шчары вы, Барысаў, Туману і Кадраліў былі ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга? — Барысаў знаходзіўся ў іншым месцы. Пазней я даведаўся, што ён быў цяжка паранены і адправлены ў шпіталь. Кадраліў знаёўся з палкавай санітаркай. Зібоўка, якія адбіліся ад сваіх падраздзяленняў, мы сфарміравалі новы разлік... А пра ордэны і ўзнагароды тады і гаворкі не было. Хіба да таго было. Потым, многа пазней, мяне ўзнагародзілі ордэнам і медаламі, але Чырвонага Сцяга ў мяне няма.

— Ну, гадзі, Яну Рываў, нам вельмі прыемна амаль праз чварць стагоддзя павінаваць вас як аднаго з першых, хто ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга ў час Вялікай Айчыннай вайны. Вось там вы знойдзеце сабе і сваіх баявых сяброў...

— Цяжка паверыць... Ніяк не зразумю хто і як у тыя дні мог займацца прадстаўленнем да баявых ўзнагод. Дзякуй вам за клопат, за памяць аб вядомых і невядомых воінах 1941 года.

Яну Рываўвіч задумаўся на хвілінку, потым дадаў: — Яны, байцы, камандзіры і палітработнікі нашай 55-й, як я называў нават ворагі! — належаў дывізіі — заслужыўшае мяці і добрага слова. Жывыя і мёртвыя. Дзе яны, мае баявыя таварышы? Які іх лёс?

— Давяйце пойдзем разам па іх слядах.

— Згодзен. Гатовы і цяпер, праз чварць стагоддзя, прыняць баявы артыялы, але ўжо не гаўбчыны, а разведвальныя.

І. КАРШАКЕВІЧ.

На здымку вы бачыце сцэну са спектакля.
Фота Я. КРАЧАНКІ.

Творца справаздача майстроў кнігі Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў Мінску ў Палацы Спарты была выдатна культурнай падзеяй у жыцці сталіцы нашай Рэспублікі.

Экспанавалася больш 3000 кніг самага рознага характару. Нават на беглы іх прагляд траба было не менш трох дзён. Таму арганізавалі, што мае ўражаны, хоць яны, здаецца, ўжо ўсталёваліся, у чымсьці могуць быць аспрэчаны.

Але спачатку — пра бясспрэчнае. Уражвае дакладны адрас кожнага віду кніжнай прадукцыі. Калі гэта масавая бібліятэчка літаратурных навінак, дык, як правіла, фармат выдання — невялікі, «кішынны» і аб'ёмнае мяккае цапафанавая вокладка — якая, не дзіва добра прадуманая, якая інтрыгуе чытача, спонуша адрэзаць у гэтым месцы, а ўнутры кнігі — эканомна набраны чытальнік шрыфт — маленькімі палымі, адрукаваны на самай простай паперы (№ 2, а то і № 3), — чысты тэкст без ілюстрацый са звычайнай традыцыйнай вёрсткай. Усё проста і прыгожа.

Уражвае і падарунковае выданні. Іх мнства — не чатырыццаць назваў з дадавае плана, а вялікі, багаты раздзел выдавецкай дзейнасці. Усе якасі адрозніваюць гэтыя выданні ад масавых серыі: самыя разнастайныя фарматы, бялалітвая папера, шчодрата вёрстка з вялікімі палымі, а то і з усімі чыстымі старонкамі ў кніжцы кніжкі, багачэ сямых разнастайных ілюстрацый.

Не прайдзе раўнадушна міма серыяўных падлісных выданняў. Вось, напрыклад, бібліятэка імя Келіскай. Строй пераліст № 7 (імя Келіскай), скупы вылучены элемент. Нават прачытаў аўтара дзеяча без ініцыялаў. Кніжка кожная з аўтару ў серыі паказвае па колеры тэксту пераліст. Лаканічна і функцыянальна ў гэтым жа ключы аформлены серыя антычнай літаратуры і бібліятэка сусветнай літаратуры.

Проста, дакладна, глыбока змястоўна аформлена палітычная літаратура. Тут даведзены да гранічнага майстэрства валоданне макетам, фотаматэрыялам, фотарэграфіяй, шрыфтавым гаспадаркам. За кожнай кнігай адчуваецца натхнёную працу калектыву выдавецкага, паліграфічнага, мастацкага.

Сярод майстроў кнігі ГДР мяне хвалерэ Клемке, прафесара, тонка знаўцу кніжнага арганізма. Брэх у рукі яго кнігу — тонкія розніцароздзялі лініі быццам раставорача ў белым фоне паперы, старонкі гармонію на дзіва востры кампазіцыйны рашчкінаў. Кожную новую кнігу мастак вырашае па-новому: то гэта графічныя па цынку з падафарбоўкай, то колерны тонкі нюанс, то ілюстрацыя, якая гучыць як адмысловая аўталітэратыя.

Мне расказвалі, рабочы кабінет прафесара нагадае лабараторыю чарэдаў: сцены — кніжныя шафы, спецыяльны стол з электрафіламі накіраванага святла, мікстэва бланк і аздаваць з пінцэлімі, палымі, рукамі і ўсялякімі усімі тэмнічымі прыладамі, літаральна завалы самай разнастайнай паперы, тут Вернер Клемке чарэдаўце не толькі над сваімі неаўторнымі ілюстрацыямі — тут нараджаюцца новыя прыпынкі аформлення сучаснай нямецкай кнігі, новыя метады вёрсты і макетвання. А сама незвычайнае тое, што тут (праста ў кабінет-майстэрні прафесара) ствараюцца амаль гатовыя друкарскія фармылі.

Трывалая сувязь з паліграфіяй, дасканалае веданне яе, імкненне да факсімільнага ўзнаўлення арыгіналаў мастака прымушваюць нямецкіх майстроў кнігі шукаць новыя і аздаваць і ствараць самыя арыгінальныя і ўсялякімі усімі тэмнічымі прыладамі, літаральна завалы самай разнастайнай паперы, тут Вернер Клемке чарэдаўце не толькі над сваімі неаўторнымі ілюстрацыямі — тут нараджаюцца новыя прыпынкі аформлення сучаснай нямецкай кнігі, новыя метады вёрсты і макетвання. А сама незвычайнае тое, што тут (праста ў кабінет-майстэрні прафесара) ствараюцца амаль гатовыя друкарскія фармылі.

Трывалая сувязь з паліграфіяй, дасканалае веданне яе, імкненне да факсімільнага ўзнаўлення арыгіналаў мастака прымушваюць нямецкіх майстроў кнігі шукаць новыя і аздаваць і ствараць самыя арыгінальныя і ўсялякімі усімі тэмнічымі прыладамі, літаральна завалы самай разнастайнай паперы, тут Вернер Клемке чарэдаўце не толькі над сваімі неаўторнымі ілюстрацыямі — тут нараджаюцца новыя прыпынкі аформлення сучаснай нямецкай кнігі, новыя метады вёрсты і макетвання. А сама незвычайнае тое, што тут (праста ў кабінет-майстэрні прафесара) ствараюцца амаль гатовыя друкарскія фармылі.

Трывалая сувязь з паліграфіяй, дасканалае веданне яе, імкненне да факсімільнага ўзнаўлення арыгіналаў мастака прымушваюць нямецкіх майстроў кнігі шукаць новыя і аздаваць і ствараць самыя арыгінальныя і ўсялякімі усімі тэмнічымі прыладамі, літаральна завалы самай разнастайнай паперы, тут Вернер Клемке чарэдаўце не толькі над сваімі неаўторнымі ілюстрацыямі — тут нараджаюцца новыя прыпынкі аформлення сучаснай нямецкай кнігі, новыя метады вёрсты і макетвання. А сама незвычайнае тое, што тут (праста ў кабінет-майстэрні прафесара) ствараюцца амаль гатовыя друкарскія фармылі.

Трывалая сувязь з паліграфіяй, дасканалае веданне яе, імкненне да факсімільнага ўзнаўлення арыгіналаў мастака прымушваюць нямецкіх майстроў кнігі шукаць новыя і аздаваць і ствараць самыя арыгінальныя і ўсялякімі усімі тэмнічымі прыладамі, літаральна завалы самай разнастайнай паперы, тут Вернер Клемке чарэдаўце не толькі над сваімі неаўторнымі ілюстрацыямі — тут нараджаюцца новыя прыпынкі аформлення сучаснай нямецкай кнігі, новыя метады вёрсты і макетвання. А сама незвычайнае тое, што тут (праста ў кабінет-майстэрні прафесара) ствараюцца амаль гатовыя друкарскія фармылі.

КАЛІ УРАЖАННІ УСТАЛЯВАЛІСЯ

Мікалай ГУЦЬЕУ, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР.

Ці можна з упэўненасцю адмаўляць рэалістычнасць такіх і падобных да іх прыпынкіў? У кнізе ж урачыце рых вызначальны — літаратурны змест. І ў гэтым сэнсе разглядаць апраўданасць той або іншай сістэмы мастацкага аформлення варты менавіта з пункту гледжання дапамогі чытачу — наколькі спрыяе яго паглыбленню ў літаратурны змест. А між тым і да каго не скарэж, што іншы раз «дабрыны ілюстрацыі» могуць толькі змяніць вобразнаму ўспрыманню тэксту, аздаваць уяўленне чытача ад асноўнай ідэі творца.

Мне здаецца, нярэдка выразна прыдуманая вёрстка тэксту, шчыра вырашаны макет кнігі ў цэлым здольны вырашаць заданую «чытабельнасці» выдання. Удала выбраны шрыфт для пазнава фармату, добра скамандаваны рубрыкацыі, разбраз з усімі аэстэмі паліграфічнымі элементамі кнігі здольны памачы чытачу правільна звысвоі характар літаратурнага творца, здольны стварыць пазнава пярэдняй настрою ў чытача. Зразумела, гэтую важную праблему можа вырашаць толькі армія спецыялістаў: тонкіх шрыфтавікоў, мастакоў-канструктараў кнігі, якія бліскуча валодаюць скарэжам макетвання, актыўнымі шрыфтавікамі публіцы, набырымі рытмікамі. Так, дарэчы, у працоўны ў ГДР Ганс Хельмліх, у якога шрыфт быў строгі, прытрыманым стылем, Хайнц Хандшых, Курс Хопа, Фолькмар Брандт, Гайнц Браун, Гонтэр Гнаў, Паўл Гейнер і многія іншыя. На дзіва свабодны «выразны шрыфты» кампазіцыі ў Іргарта Харлбек-Каплера, а Ганс Хунгер здольны тэхнічна ілюстрацыю або самай звычайнай фармулы ператварыць у прыгожую форму, якая ніколі не ідзе ў разрэз з патрабаваннямі «чытабельнасці». Дакратарыяні смеласцю адрозніваюцца шрыфты публіцы Гонтэра Юнге. Майстрам кніжнай канструкцыі пазнаваў Альберт Капэр, Цікавае кампазіцыйна знаходзіць у кніжцы аформленыя такія вядомым мастакам, як Іахім Кельбел, а таксама Хельмута Мацігам, Куна Ломаксам. Па-новому перасэнсуюе традыцыйны шрыфты і рэкламныя элементы пачатку стагоддзя Рольф Мюлер — тут бачым самыя нечаканыя сплунчаныя лаканічныя малюнкаў з шрыфтавымі вяршыцамі. Цікава знаходзіць у работач Лотэра Рэера, Ульрыха Ройтэра, Эрнста Радэ, Валтэра Шылера і многіх-іншых іншых.

Бліскуча аформлены выданні на вышляўчым мастацтвае Хорст Шустэр. Асцёбіла ўдалыя ў яго кнігі пра мастака Лісцага.

Назваў яшчэ добрых майстроў кнігі ГДР мастакоў Томаса Шлейсінгера, Пётра Шульцы, Хельмута Гортнера, Ганса Вальха, Хельмута Венглера, Хорста Валтэра, Герта Вільдэра.

Многа новага паказалі на гэтай выставе імяцкія майстры фотарэграфіі. Эфектыўна прымяняе штырхавую фотарэграфію Юрген Дор у кнізе пра У. І. Леніна. Уражвае работы мастака-фотарафа Клаўса Бейера.

Зразумела, я скажаў не пра ўсіх майстроў. Паасобных толькі назваў. Але важна падкрэсліць, што ўсе мастакі кнігі ГДР, у тым ліку і не названыя тут, з год у год шліфуе сваё майстэрства. Гэта пераканавыя паказала выставка.

Беларускія выдаўцы, мастакі, паліграфісты, якія неаднаразова наведвалі гэтую сапраўды маўні шматлікую выставу, убачылі шлях для сваёй кніжнай. Правільнае асцёбінае быўчым дасягненню кніжнай культуры ГДР несумненна прынес нам карысць, паможа разабрацца ў сваіх праблемах, намяціць новыя шляхі дельшыга ўздыму беларускай кнігавыдавецкай культуры.

Назва

ЧАСОПІСЫ

у сямейнай

Полымя Беларусь Маладосць

«ПОЛЫМЯ»

Часопіс адкрываецца раманам-памфлетам Ільі Гурскага «Чужы хлеб».

У раздзеле пазізі змешчаны новыя вершы Еўдакіі Лосы, Рыгора Барадуліна, Юры Голуба, Казіміра Камейшы, Генадзя Кляўко.

Увазе чытачоў прапаноўваюцца новыя раздзелы з кнігі ўспамінаў білага начальніка штаба Першай Мінскай партызанскай брыгады М. М. Джагарова «Чарненская зона», якія падрыхтаваны да друку ў выдавецтве «Беларусь» пад назвай «Партызанскія воіны».

Раздзел публіцыстыкі прадстаўлен артыкулам Рыгора Булацкага «Ленінскія газеты пра Беларусь».

З артыкулам «Вяртаючы народы мінулыя стагоддзі» — аб сучасным стане нашага краінаўства — выступае ў раздзеле «Навука» Леанід Аляксееў.

У раздзеле «У свеце мастацтва» Барыс Бур'ян расказвае пра вядучага артыста Беларускага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Анатоля Шлэга.

Узвясмаўсям беларускай літаратуры з літаратурай суседняга літоўскага народа прысягаюць свой артыкул Адам Мальдзіс «Дружба даўная, плённая», які змешчаны ў раздзеле «Крытыка і літаратурнаства».

У часопісе надрукаваны таксама рэцэнзіі Р. Шкрабы на зборнік апавяданняў М. Вышынскага «Воіны ўчым», Г. Кісялёва — на раман Ул. Караткевіча «Каласы пад сярпом тваім», Я. Рубіна — на сацыяльна-дэмаграфічны нарыс А. Рэкова «Населенніцтва БССР».

Матэрыялы да слоўніка сінонімаў і блізказначных слоў змяшчаны ў раздзеле «Культура мовы» Міхась Клышка.

Заканчваецца часопіс раздзелам «Хроніка».

«БЕЛАРУСЬ»

Часопіс, як заўсёды, шырока знаёміць чытачоў з жыццём Рэспублікі.

Вялікі нарэдзе змяшчае БССР прысвечаны перадавы артыкул «Аб справах палітыкі хлебарабы» расказвае ў сваім нагатах «Сейбітэў» журналіст М. Патрочіч.

Новыя звесткі аб стварэнні «Іскры» атрымліваюць чытачы пры знаёмстве з артыкулам П. Ткачова «З «Іскры»».

Васіль Хорсун дзеліцца сваім уражэннем аб паездцы ў В'етнамскую Дэмакратычную Рэспубліку ў падарожных замалёўках «У краіне апалянага лотасе».

Пазізі ў часопісе прадстаўлены вершамі Пётруся Броўкі, Антона Бялявіча, Алеся Ставера, Казіміра Камейшы, Яўгена Крупенькі, Мечыслава Шаховіча.

Часопіс друкуе апавяданне Івана Науменкі «Куліна з Чарнігава», камядзію ў адной дзеі Алеся Пальчускага «Рэзніца».

Творчыя партрэты народных артыстаў СССР Аляксандра Клімавіча і Яўгена Палосіна падае ў сваім артыкуле «Таленты — палітэнікі» Георгій Колас.

«Адзін дзень на «Беларусьфільме» — так называе свой рэпартаж В. Салавяў пра беларускіх кінематографістаў.

Артыкул І. Курбкі і М. Пратасевіча «Жыве тэатр сэрца пазнаміць чытачоў з Літаратурным музеем Якуба Коласа.

Акрамя гэтага, часопіс змяшчае перадавагодні рэпартажы, па рады ўрача, гумар.

«МАЛАДОСЦЬ»

12 нумар называецца багаты на пазізі. З імямі першых выступаюць Раман Терноўка, Данута Бічэль-Загнетавя, Анатоль Груша, Анатоль Малюк.

Часопіс друкуе заканчаныя апавесці Кляўдзіі Каліны «Забароненая песня», «Палескія абразкі» Уладзіміра Аляхновіча, фантастычнае апавяданне Навума Ціліса «Марсіянцы».

Разнастайны і багаты раздзел публіцыстыкі. Аляксандр Чарняк у артыкуле «Гаварыць па сямлі» расказвае пра ўдзельніка польскага сацыял-дэмакратычнага руху 80-х гадоў Івана Лукіна Прамінскага, які ў 1897 годзе быў высланы ва Усходнюю Сібір, у сяло Шушанскае, дзе ў той час знаходзіўся У. І. Ленін.

Цікавыя звесткі пра філатэлістычную Ленініанку паведамляе Леў Коласяў.

Аспірант факультэта журналістыкі БДУ імя У. І. Леніна Алег Слукца змяшчае каштоўны матэрыял аб першых маладзёжных газетах Беларусі.

Пад рубрыкай «З далёкіх і блізкіх дарог» надрукавана эса Уладзіміра Караткевіча «Званы ў прадонных азёрах».

Пятрышчэ ўспомінае чытачоў аб творчым шляху народнага песняра Беларусі Якуба Коласа артыкул М. Жыгоцкага «Пэзама пра развалюшка».

У раздзеле публіцыстыкі змешчаны таксама рэцэнзіі Я. Баранюскага «Подах Кастрычніка» (на кнігу С. Паніна) і «Навалінічым 18-м» Я. Івановіча «Парады камсамольцаў-актывістаў» (на кнігу Л. Ціханова «Школьны камсамольскі вясак»), «Незвычайна» Л. Царанкова (на кнігу ўспамінаў Станіслава Шушыўкіча «Вяртанне ў маладосць»), М. Модзя «Пазізія крытыка» (на кнігу Анатоля Сабалеўскага «Беларуская савецкая драма»), М. Прышковіча «Пудзілінікі гісторыі» (на кнігу Сцяпана Александровіча «Гісторыя і сучаснасць»).

Часопіс друкуе заканчаныя дарожныя нататкі Леаніда Прокшы «У краіне пірамідаў». У нумары змешчаны артыкул Віктара Мартынава і Арнольда Міхневіча «Беларуская зымалогія» (старонкі слоўніка).

Есць у часопісе раздзелы спорту, вясёлых кур'эзаў, аматарам шахмат.

СНЕГ

Снег... Над Рудзеншчынай
нізінай
Кружачка белы матыл,
Міне паўдзюны —
Прыкрыты агрэзі ўсе на рапці,
І на душы — быццам нейкае
святэ,
Што з неба звалілася сапраўды.

УШАЦКІ ЭЦЮД

Вянец ласкай
Ватры заходняй.
На яблыні майскай
Шлак заходзіцца.
Сплыл, як ірвіду,
Зялёныя крылы.
Шлак з асадою
Сушыць крылы.
Ваза зацітае
Цветам спалоханым.
Дом на ўсе дзверы
Задхнуў з палягваю.
Сцежка да кладка
Травой пазначана.
З вясною,
мама!

Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

(«Маладосць»)

Я свае бяссонныя ночы
З кута ў кут,
з кута ў кут

Перакрочу,
Пераверу,
Перакручу
Мярочку жыцця

не адну.
Сяброўцы парадку,
Дзіцяцка пагадну.
Перагарту ў думках

з раднёю,
Паганю бяссонныя павесці
Хоць на жоўтым лубіне...
Сцішыцца яна

на руках у люблага...

Сымон БЛАТУН

(«Маладосць»)

Алусцелі ад стрэлаў калчані,
Ціха коні пайшлі на пагост...
І не плакалі хлопцы — крычалі,
Я пад кулі ішлі ў поўны рост.

Вусны смерцю халоднаю сцяты,
І вачэй валамі агонь...
Правралася верасіць сцягу,
Як баромлі раны яго.

Я шкадую тутэйшымі намі,
Што да часу тэго не дарос,
Як не плакалі хлопцы — крычалі,
І пад кулі ішлі ў роўны рост.

У НАШАЙ радні найвышэй усіх узняўся
цётка Акуліна, важная, шыркатарая,
з калымамі і прысцянкамі, бадай, на кожным з дзесяці па-
рослых рудымі валасінамі пальцаў. Га-
варыла напачатку, што выйшла яна замуж за
вельмі вялікага чалавека. Зрэшты высветля-
лася, што вялікі чалавек рабіў бухгалтарам у
Чарнігава, праўда, не звычайным, а галоўным,
ды яшчэ на заводзе, дзе выраблялі розныя
віны і напійкі.

Астатняя радня — вясковая. Дзядзькі, цёткі,
пламеннікі, родныя і стрыечныя бацькавы і
матчыны браты і сёстры жылі або ў нашай вёс-
цы, або ў двух суседніх — Аляксеевічах і Кры-
шчанках. Але і яны пагары выхадзілі з людзі.

Малодшы бацькаў брат астаўся на завяр-
шчонай службе ў кавалерыйскім палку, які
стаў у Клінац, а самы меншы матчыны, Кар-
ней, або Карнош, як мы яго называлі, вы-
вучыўся на шафера і з годарам праяздаў на
сваім газгенератары праз нашу вёску.

Ад нас да Аляксеевіч — пяць вёрст, а да
Крышчан — тры. Тое, што шматлікая бацька-
ва і матчына радня жыла паблізу — мела не-
маля перавагі. Я не памятаю, калі будаваў
нам хату, але з расказаў маці ведаю, што ў
той дзень, як у лясніцтве быў нарэшце апло-
нах лес, з'ехаліся вясенніцаць фурманка, і ро-
дзічы і сваёй вывезлі бярвенні адным махам.

Так што даволі прасторная, на дзве паланіны
хата, калі не лічыць платы за лес, каштавала
бацьку два пуды жытня мукі, з якой нагналі
самагону, і аднаго барана-валуха, якога зарэ-
залі на пачастунак.

Няўмі, як я і ўсе, не горш і не лепш, ча-
сам нават галаднела. Бацька з першага го-
да ўступіў у налаг, рабіў там коняхам, бры-
гадзірам, паліовам. Амаль штогод нарэшце
ся новыя браты і сёстры. І ў тым часу, калі
д і пачаў свёстоў разумець на гэтым свеце, іх
было ўжо сем. Прайшлі ў налаг тым часам не
пачалі чарнава, а меншалі, так што і буды-
ва пачала даваць у абрэд — большыя яе палані-
ны ішла на нарыхтоўку — і гэты прымуслася баць-
ку нінуць калгас і зрабіцца адходнікам. У мя-
стэчку будавалі розныя склады, пампаны, і
бацька рабіў там дэсларам, Зарабляў жыўню
капейку, адмахваючы па дзесяць вёрст туды
і назад і прыносячы тры разы на тыдзень па
дзве буханкі пад пахай.

Першы трактар, першы аўтамабіль, пер-
шае, яшчэ нямоё кіно, якое прывезлі ў нашу
вёску, — усё гэта было на маіх вачах. Сорамна
прызнавацца, але цягну я ўбачыў, калі мне
было гадоў дзесяці. Бацька ўзяў мяне з сабой
у мястэчка, і я нават спалохаўся, убаўчыўшы
гэтае жалезнае сэрца.

Цётка Куліна прыехала да нас у гэты агары
у той год, калі разбурыўся самалёт «Максім Го-
ркі», а на пабудову гатаванага ж новага ў нашай
чатырохкласнай школе, што размешчалася
ў хатце крывого Амелікі, сабраўлі па дзе-
сяці навіны. Цётка разам з яе даволі стара-
ва, падобным да цыгана мумам, прывёз ў
росорнай таратэйцы метастаковы балогат Вень-
Фунт. І ўся наша вёска зямляра ад ахаплен-
ня. Кулінін муж наўсе чорны шарсцяны кас-
цюм, на нагах меў бліскучыя даўганосныя туф-
лі, а на галаве — яшчэ нябачаны ў нашай
мястэчцы напярэш колеру вароняга крыла. Пра
цётку і гаварыць няма чаго. Яна ўся шастала
шаўнямі, і ад яе гэтак пахла, нібы ў сваім ку-
лаку яна заціснула ўсе водары вакольнага по-
ля і лесу.

Вень Фунт скардзіўся вясковым, што бала-
годзе хутка кіне, бо ён пачаў прыскакаць
палаткамі, а Кулінін муж, шчоўкаючы сабра-
ны партыгарам, частаваў яго гарадскім па-
прасамі.

Цётку Куліну частавалі, як царычу. Яна
прыехала пасля сёмухі, калі старая бульба
скачывалася, а новая яшчэ не вырасла. Мы са-
мы харчаваліся ў гэты час зялёным перем шэ-
булі ды ішчаўем, але дзеля цёткі былі зняты
з гарышча вэнджане сцяпенца і мяшчак з
жоўтым влікім салам — апошняй багаці, што
ацхадзілася для сенакошнай і жніўнай пары.
Прыехала ўся навакольная радня, і таксама не
з пустымі рукамі.

Тры дні гудзеў узбуджаны галасамі і песня-
мі наш панадворак. А потым быў яшчэ перэ-
вас, пачастуны ў другіх — далёкіх і блізкіх —
сваёку. Ніхто не хацеў перад гарадскім цёт-
кай ударыць тварам у гразь.

Адзядзька, цётка ўсё запрашала да сябе
ў гошці. Вень Фунт, якога дзеля гатава вы-
паду спецыяльна выкіпалі з мястэчка, ледзь
раду не алаваў, грузычы ў таратэйку чамада-
мі і нашы з яйкамі, маслам, сушанымі грыб-
мі.

Цётка Куліна ішчэ два разы — з дзядзька-
мі і без дзядзькі — прыязджала ў вёску. Яе хо-
раша прымаўлі, частавалі, хоць і не гэтак ура-
чыста, як першы раз.

Нарэшце настала і наша чарга паехаць у
Чарнігаў да цёткі Куліны. Вядома, не проста
ў гошці. Мы сталі жыць так, што было не да
гасцей. Браты і сёстры падымаліся, шывалі ў
школу, з кожным годам натрабучычы ўсё бо-
лей хачу, вяртаўлі, абутку. З харчам было
неяк прасцей. Бульба ў хатце ўсё-такі не зва-
дзілася. Яна не перадала на лясных шы-
разьбах, вырачуачы не адну толькі нашу

КАСМАНАУТ ДА ЛЕНІНА ІДЗЕ

З хваляваннем тайным
І трыгогай,
Той, якой не выкажаш нідзе,
Крышчанку узрушаны і строга
Касманаўт да Леніна ідзе.
У вайсковой форме ці

цывільны,
Мы яго не ведаем пакуль,
Проста ён ідзе

Грамадзянінам,
Як прыходзяць людзі адуюсьць,
Каб запомніць дарэгі рысы
Іліча,

каб потым расказаць
Землякам аб чалавеку блізім
І паклон зямлі яму аддаць.
І таму

нястрыманым патонам
Паўнаводнай і жывой ракі
Ціха-ціха супыняюць крокі
Беларусы і сібіракі.

Спакой і ціша...
І — як даўні сон:
цень даўгалыгі... выбухі, енк
гартанні...
прыглушаны, каная стогні...
працяжанае, жалівае рыданне!

Ні помніка.
Ні ўзгорка.
Ні крыжы...
Сустраўшы справядліваю адплату,
тут неабудна з той ваіны ляжачы
чужой зямлі забітыя салдаты.

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Вось тут,
вось тут,
дзе курчыцца бльнэг,
спусцошанае селішча было!

Спакой і ціша... Трудна утрымаць
каб не ўскрыніць чалавечу
нема...

Малюнак на шмучытцы маіста В. Шаранговіча.

(«Маладосць»)

Анатоль СЕРБАНТОВІЧ

(«Маладосць»)

Легенда і паданні ў паўпразды
І следзі апошняй ваіны,
На славе і турцы і шведы,
Як кропкі, стаць курганы.
Загона даўная рана,
Забыта былая біда,
А ў касцы прабтай

гартаня
Гаворыць рачная вада.

Мечыслаў ШАХОВІЧ

(«Беларусь»)

ЛЕНІН НА СУБОТНІКУ

Ён жмурыць ад сонца вочы,
Яму ўсімхівае рана...
Хвалюцца кожны рабочы:
«Хаця ё не адкрыўся рана!»

Зяліць красавік у блакце,
Сталіца гудзе галасамі.
Прасіць яго: — Адапніце,
Таварыш Ленін, Мы — самі.

У вас жа справы багата —
Клопаты ўсёй дзяржавы.
А Ленін зірнуў хітравата:
— І гэта — дзяржаўная справа...

Раман ТАРМОЛА

(«Маладосць»)

РАЗМОВА З МЕНШЫМ СЫНАМ

— Ад чаго пабялелі губы
У матулі маёй — Беларусі!
— Ад таго, што сын чарначубы
Белым-белым з ваіны вярнуўся...

— А куды ўсе выцелі слёзы
У матулі маёй — Беларусі!
— На магілы пад кожнай
Брагой,

Дзе ні крочу — ля іх спыніўся...

— А чаму падаўжэлі ночы
Для матулі маёй — Беларусі!
— А таму, што заплохнуў вочы!
Ад іх выбухаў зноў працнуўся...

— Дык чаму ж засталася добрым
Сэрца маці маёй — Беларусі!
— Бо сынчак ёсць меншым дома
І ён вырасіць добрым мусіць...

Казімір КАМЕЙША

(«Полымя»)

БАГІ

У шэрай наднямоўскай вёсцы
недзе
Жыў дзядзька,
невядомы багамаз,
Ён маляваў багоў —
сваіх суседзяў,
Жылі багі,
падобныя на нас.
Яны жылі,
сваю зямлю аралі,
Асілкаў племі,
племі маладзёж.

Плуты жагналі доўгімі багамі,
Адзіным богам Нёман быў для іх.
Буслам на ліпы ўсцягвалі бароны,
Не забывалі
хлебны пах зямлі,
Нібы ў барах дрымуных,
у барадах
Дасюль гудучь завет і чмлі.

